SANNINGEN OM
FENTANYL
Drop Dead
Murder 8
China White
Fenta
Dödlig injektion
Apache
nejtilldroger.se

VARFÖR DETTA HÄFTE PRODUCERADES

Det är mycket prat om droger nuförtiden – i skolan, på gatorna, på internet och i tv. En del av det är sant, en del inte.

Vad du kanske inte vet är att mycket av vad du hör om droger faktiskt kommer från dem som säljer dem. Tidigare langare har medgett att de skulle ha sagt vad som helst till folk för att få dem att köpa droger.

Du behöver verkliga fakta och sanningen om droger så att du kan fatta ett välgrundat beslut om dem. Det är därför vi har producerat detta häfte – för dig.

Din feedback är viktig för oss, så låt oss veta vad du tycker om detta häfte. Besök oss på nätet på **NejTillDroger.se** och skicka e-post till oss på **info@drugfreeworld.org**.

VAD ÄR FENTANYL?

Fentanyl är en extremt kraftfull drog som har använts i årtionden som smärtstillande medel. På grund av dess stora potential att orsaka missbruk har den i första hand använts för att lindra svår smärta, till exempel vid långt framskriden cancer eller efter en allvarlig operation.

Fentanyl ingår i samma grupp droger som smärtstillande medel som morfin eller oxikodon och den olagliga drogen heroin. Dessa droger, som kallas *opioider*, är i första hand produkter av opiumvallmon. En del, som heroin och morfin, kommer direkt från opium. Andra, som oxikodon, är halvsyntetiska, det vill säga att de skapas i ett laboratorium med en naturlig substans som grund. Fentanyl är till 100 procent skapad i ett labb och är helt syntetisk.

Inga växtprodukter behövs för att framställa fentanyl, vilket innebär att det kan skapas var man än kan få tag i labbkemikalier. Det här har gjort det lätt för organisationer som smugglar droger att tillverka det i olagliga labb för distribution som en gatudrog. År 2013 började distributionen av fentanyl skjuta i höjden i USA, med resulterande överdosdödsfall som ökade därefter.

HUR ANVÄNDS FENTANYL?

Som farmaceutiskt läkemedel kan fentanyl appliceras på huden i ett plåster, ges som ett piller med mycket låg dos eller ges i en sugtablett, eller ”klubba”, som långsamt löser upp sig. Det finns även sprejer som används under tungan eller i näsan. Fentanyl i flytande form kan injiceras.

Vilken som helst av dessa former av fentanyl kan missbrukas. Plåster kan klippas i mindre delar och läggas under tungan eller innehållet kan klämmas ut och sväljas.

Olagliga former av fentanyl förekommer ofta i falska receptbelagda piller, där vilket som helst kan vara dödligt. Fentanylpulver kan lösas upp för att injiceras eller för att rökas i en glaspipa. Icke-farmaceutisk fentanyl kan också blandas i ögondroppar, nässprej eller små rutor läskpapper (blotters) som användare stoppar i munnen.

Eftersom fentanyl kan kombineras med metamfetamin* eller kokain, kan den snortas, rökas eller injiceras, medan användare är omedvetna om att de tar fentanyl.

Allt fler illegala e-cigaretter eller vejpprodukter och marijuana spetsas† också med fentanyl, vilket kan vara dödligt.

VARFÖR ÄR FENTANYL SÅ FARLIG?

Två faktorer gör fentanyl farlig och dödlig. En är dess otroliga styrka. Den är 50 gånger

* metamfetamin: ett farligt preparat som stör nervsystemet, ofta känt som *meth* eller *crystal meth*

starkare än heroin och 100 gånger starkare än morfin. Så lite som två milligram ren fentanyl, som bara är några korn, kan vara en dödlig dos.

Den andra faktorn är att människor kanske inte ens vet om att de tar fentanyl. Det blandas ofta med illegala droger som heroin, kokain eller metamfetamin. En ovetande användare kan helt plötsligt överdosera fentanyl.

Pulverfentanyl pressas ofta in i falska piller som ser ut som receptbelagda preparat. År 2023 beslagtog polisen i USA mer än 80 miljoner falska piller som innehöll fentanyl från den svarta marknaden.

En dödlig dos fentanyl

(bilden är förstorad med 200 %)

† spetsa: att tillsätta en liten mängd av ett ämne

SLANGBETECKNINGAR

- Apache
- China Girl
- China Town
- China White
- Dance Fever
- Drop Dead
- Fetty
- Friend
- Goodfellas
- Great Bear
- He-Man
- Jackpot
- King Ivory
- Dödlig injektion
- Murder 8
- Fenta
- Tango & Cash
- TNT

FALSKA PILLER: ETT PILLER KAN DÖDA

Kriminella drognätverk massproducerar falska piller, spetsar dem med fentanyl och marknadsför dem som receptbelagda varumärkespreparat.

Falska piller som man får av en vän eller som köpts online eller via sociala medier kan innehålla fentanyl och kan vara dödliga.

Dessa piller fås att se ut som receptbelagda läkemedel såsom oxikodon (Oxycontin och Percocet), hydrokodon (Vicodin) och psykofarmaka eller centralstimulerande medel (Xanax och Adderall).

Av de fentanylspetsade falska pillren som analyserades av amerikanska narkotikapolisen innehöll 7 av 10 en potentiellt dödlig dos av fentanyl.

Form som används för att framställa olagliga piller

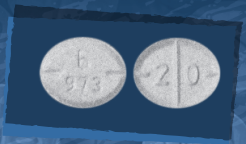

Verkligt receptbelagt Adderall-piller

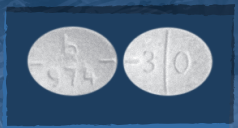

Falskt Adderall-piller

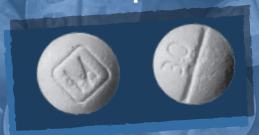

Verkligt receptbelagt oxikodonpiller

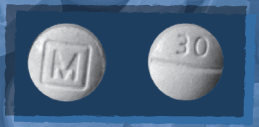

Falskt oxikodonpiller

Verkligt receptbelagt Xanax-piller

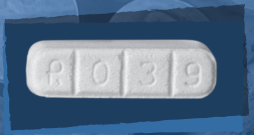

Falskt Xanax-piller

Jag gick ner till hennes rum och öppnade dörren och jag hittade henne. Hon stod, men hon var framåtböjd, med huvudet lutat mot soffans armstöd och i en pöl av kräk. **När jag lyfte henne var hennes ögon öppna, och jag visste att hon var död.”**

– Mor

HUR DÖDAR FENTANYL?

En person som överdoserar fentanyl blir dåsig och sömnig och kan snabbt förlora medvetandet. Drogen påverkar den del av hjärnan som kontrollerar andningen, så personens andning kommer att sakta ner och personen får svårt att andas. Personen kan börja snarka och ge ifrån sig gurglande ljud, tills andningen upphör helt.

Fentanyl kan även få musklerna i bröstet att låsa sig, vilket också stoppar andningen. Denna fysiska reaktion kan inträffa omedelbart efter intag av drogen.

”Jag var bokstavligt talat kliniskt död i mammas vardagsrum vid hennes fötter framför min syster. Och jag ville aldrig vara i den situationen.”

– Kyle

SYMTOM PÅ FENTANYLÖVERDOS

Eftersom även små doser av fentanyl kan vara dödliga, kan man genom att känna igen tecknen på en överdos rädda ett liv.

Här är några symtom på en fentanylrelaterad överdos:

- **Kraftig trötthet**
- **Långsam, ytlig andning**
- **Andningsstillestånd**
- **Blå naglar och läppar**
- **Gäspning, gurglande eller snarkande**
- **Reagerar inte på stimuli eller är medvetslös**
- **Kall och klibbig hud**

VERKNINGAR PÅ KORT SIKT AV FENTANYL

Faran för en person som konsumerar fentanyl, antingen avsiktligt eller oavsiktligt, är att personen alltför lätt kan drabbas av en dödlig överdos – till och med efter bara en användning.

- **Död**
- **Trötthet**
- **Förvirring**
- **Dålig fysisk koordination**
- **Dåsighet**
- **Illamående**
- **Kräkningar**
- **Små pupiller**
- **Förstoppning**
- **Huvudvärk**
- **Andnings-depression**

”För två år sedan idag begravde jag min son. Han var 29 och han tog ett Xanax-piller han köpt på svarta marknaden som var spetsat med fentanyl. Han somnade och vaknade aldrig igen.” – Far

VERKNINGAR PÅ LÅNG SIKT AV FENTANYL

Den mest uppenbara verkningen på lång sikt av fentanyl är att man kan bli beroende. Eftersom drogen är så kraftfull kan beroende uppstå snabbt. Det här är en av anledningarna till att vissa langare blandar fentanyl med metamfetamin eller kokain – för att snabbt göra sina kunder beroende av sina droger.

Langare blandar också fentanyl med andra droger eftersom endast små mängder behövs för att en användare ska bli hög. Att lägga till fentanyl gör andra droger kraftigare och billigare, men också dödligare.

- **Beroende**
- **Permanent skada på andningsorganen**
- **Mental dimma**
- **Skador på lever och njurar**
- **Depression, ångest och humörsvängningar**
- **Nedsatt immunförsvar**
- **Död**

EN KORT HISTORIK ÖVER FENTANYL

Fentanyl utvecklades som ett läkemedel 1959 och godkändes för medicinsk användning 1968. Det användes först på sjukhus som en injektion vid svår smärta eller som narkosmedel innan operationer. På grund av fentanyls beroendeframkallande potential förskrivs den i första hand för svår smärta vid vård i livets slutskede, till exempel till patienter med obotlig cancer.

Under 1990-talet godkändes fentanylplåstret och 1998 började fentanyl distribueras i form av sugtabletter. När de hade släppts på marknaden stals mindre mängder av dessa former från sjukvårdsinrättningar och såldes olagligt på gatan, vilket resulterade i ett fåtal överdosdödsfall varje år.

DÖDSFALL I SAMBAND MED ÖVERDOSERING

År 2006 började en dramatisk ökning av antalet dödsfall relaterade till fentanylöverdoser registreras i USA. De spårades till ett olagligt labb i Toluca i Mexiko. När det här labbet stängdes minskade antalet dödsfall återigen till tidigare låga nivåer.

Sedan, under 2013, började dödsfallen återigen öka då labb i Asien tillverkade stora mängder fentanyl. Etablerade

droghandelsorganisationer började importera fentanyl från dessa labb och blandade ofta fentanyl med heroin, metamfetamin, kokain och falska receptbelagda läkemedel. Allteftersom smugglingsmönstren expanderade, ökade antalet överdosdödsfall stadigt igen.

USA:s smittskyddsmyndighet uppskattar att det årliga antalet fentanylrelaterade dödsfall överstiger 70 000. Under en period på ett års tid uppskattas det att 84 procent av alla dödsfall där opioider var inblandade orsakades av en drog i fentanylfamiljen.

STARKARE ÄN FENTANYL

Det finns dussintals droger som är relaterade till fentanyl, varav en del är ännu starkare. Till exempel är karfentanil 100 gånger kraftigare än fentanyl och används för att behandla elefanter. Men langare har lagt det till droger avsedda för människor, vilket orsakat tusentals dödsfall.

Fentanyl

Karfentanil: 100x starkare

FENTANYLDÖDSFALL: EN KATASTROFAL EPIDEMI

Effekten av fentanyl har varit den mest tragiska i USA där två av tre dödsfall till följd av drogöverdoser orsakades av fentanyl under ett års tid.

I april 2021 nådde det totala antalet överdosdödsfall under en 12-månadersperiod 100 000 för första gången, med fentanyl som huvudorsak.

I Kanada under första halvan av 2022 kopplades fentanyl eller en fentanylliknande substans till 76 procent av alla opioidöverdoser med dödlig utgång. Det totala antalet dödsfall på grund av opioider fördubblades nästan på bara några år.

I Europa rapporterade 13 länder om fentanylrelaterade dödsfall, däribland Tyskland, Sverige, Storbritannien och Finland.

ZACHARIAH
FÖR EVIGT 17

ISSAIAH
FÖR EVIGT 15

AVA
FÖR EVIGT 24

AMANDA
FÖR EVIGT 28

JAMES
FÖR EVIGT 34

7 av 10 piller som säljs på den svarta marknaden och som innehåller fentanyl har en potentiellt dödlig dos.

DÖDSFALL I USA I SAMBAND MED FENTANYLÖVERDOSERING JÄMFÖRT MED ANDRA OPIOIDER

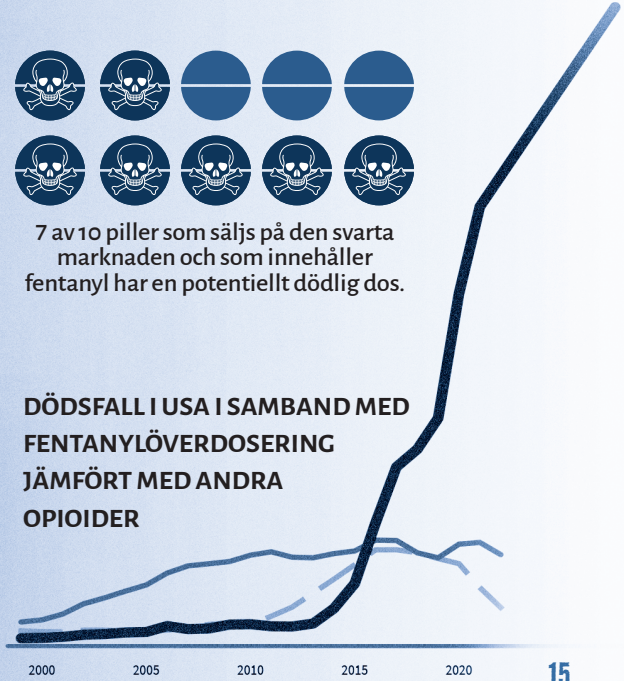

VILKA VI FÖRLORADE TILL FENTANYL

Prince: Musikikonen dog av en oavsiktlig överdos av självmedicinerad fentanyl.

Mac Miller: Vid 26 års ålder dog rapparen och producenten av en kombination av kokain, alkohol och fentanyl.

Tom Petty: Sångaren och låtskrivaren överdoserade på en dödlig blandning av fentanyl, oxikodon, Xanax och andra substanser.

Lexii Alijai: Den 21-åriga rapparen, sångaren och låtskrivaren dog av en överdos av fentanyl och alkohol.

Tyler Sanders: Den unge skådespelaren hade en historia av missbruk av olagliga droger innan han överdoserade fentanyl vid 18 års ålder.

Angus Cloud: Skådespelaren, som var känd som ”Fez” på tv-serien *Euphoria*, dog vid 25 års ålder av en cocktail av olagliga droger inklusive fentanyl.

Jordan Cashmyer: Reality-tv-personligheten var 26 när hon dog av en överdos av fentanyl och kokain.

Jimmy Hayes: Den 31-årige National Hockey League-stjärnans död orsakades av fentanyl- och kokainförgiftning.

Jaylon Ferguson: Hans NFL-karriär upphörde tvärt vid 26 års ålder när han överdoserade på fentanyl och kokain.

Tyler Skaggs: Basebollspelare

Coolio: Hiphoplegend

Shock G: Amerikansk rappare

Luke Bell: Countrysångare

Logan Williams: Skådespelare

Daniel Mickelson: Skådespelare

Michael K. Williams: Skådespelare

Frank Vallelonga Jr.: Skådespelare

PRINCE

MAC MILLER

TOM PETTY

VAD LANGARE SÄGER TILL DIG

När tonåringar frågades varför de började använda droger, svarade 55 procent att det var på grund av tryck från vänner. De ville vara coola och populära. Langare vet detta.

De kommer fram till dig som en vän och erbjuder sig att ”hjälpa dig” med ”något som kan få dig att slappna av och må bra”.

Langare, som motiveras av pengarna de tjänar, säger vad som helst för att få dig att köpa deras droger.

De kommer att tala om för dig att de har en kvalitetsprodukt, även om de kanske inte har någon aning om vad som finns i den eller hur stark den är. De kan till och med försäkra dig om att deras piller eller heroin inte innehåller någon fentanyl när de i själva verket kan innehålla dödliga doser.

En knarklangare som greps för att ha sålt fentanyl och metamfetamin sade: ”Om de kan överleva ruset kommer jag alltid att kunna försörja mig.”

Skaffa fakta om droger. Fatta dina egna beslut.

”Jag kunde bokstavligen ta det minsta kornet man kunde se med ögat och det blev en dos. Jag började ha med mig det och ge det till folk och det fick mitt rykte att bara explodera.”

– Sim (som sålde fentanyl innan han blev arresterad)

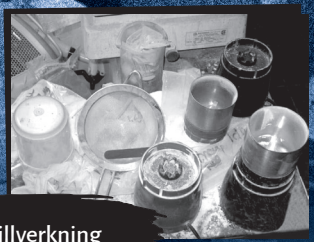

Olaglig fentanyltillverkning

Sanningen om droger

Droger är i grunden gifter. Verkningarna beror på hur mycket man tar.

En liten mängd fungerar som ett stimulerande medel (ökar aktiviteten). En något större mängd verkar som ett lugnande medel (undertrycker aktiviteten). En ännu större mängd verkar som ett gift och kan döda.

Detta gäller alla droger. Den enda skillnaden är mängden som behövs för att uppnå avsedd effekt.

Men många droger har en annan negativ aspekt: de påverkar sinnet direkt. De kan förvränga användarens uppfattning av det som händer omkring honom eller henne. Som en följd av detta kan personens handlingar bli egendomliga, irrationella, opassande och till och med destruktiva.

Droger blockerar alla sinnesintryck, både önskvärda och oönskade. Så även om de ger tillfällig hjälp genom att lindra smärta, slår de ut förmåga och vakenhet och grumlar ens tänkande.

Mediciner är droger som är avsedda att påskynda, sakta ner eller förändra någonting i det sätt på vilket kroppen fungerar, för att försöka få den att fungera bättre. Ibland behövs de. Men det förändrar inte det faktum att de är droger: de fungerar som stimulerande eller lugnande medel, och alltför mycket kan döda en. Så om man inte använder mediciner så som det är meningen att de ska användas, kan de vara lika farliga som illegala droger.

Den verkliga lösningen är att skaffa fakta och att aldrig börja ta droger.

VARFÖR TAR MAN DROGER?

Folk tar droger för att de vill förändra något i sitt liv.

Här är några skäl som unga människor har gett till att de tar droger:

- För att passa in
- För att fly verkligheten eller slappna av
- För att de är uttråkade
- För att verka vuxen
- För att göra uppror
- För att experimentera

De tror att droger är en lösning. Men till slut är det drogerna som blir problemet.

Även om det kan vara svårt att ta tag i sina problem, är följderna av droganvändning alltid värre än det problem som man försöker lösa genom att ta dem. Den verkliga lösningen är att skaffa fakta och att aldrig börja ta droger.

Miljontals häften som detta har delats ut till människor över hela världen på mer än 20 språk.

Efterhand som man finner nya droger på gatorna och mer information om deras verkningar blir kända, uppdateras dessa häften och nya skapas.

Häftena publiceras av Stiftelsen för en Drogfri Värld (Foundation for a Drug-Free World), en ideell, allmännyttig organisation med huvudkontor i Los Angeles i Kalifornien.

Stiftelsen tillhandahåller undervisningsmaterial, rådgivning och samordning för dess internationella drogförebyggande nätverk. Den arbetar med ungdomar, föräldrar, lärare, utbildare, volontärorganisationer och myndigheter – alla som är intresserade av att hjälpa andra människor leva ett liv utan drogmissbruk.

REFERENSMATERIAL:

För att se referensmaterialet som använts för att sammanställa detta häfte, gå till NejTillDroger.se/refs.

FOTON: sidorna 5–7: DEA; sidorna 14–15: Angels Across America, foton används med tillstånd från offrens familjer; sidan 17: Wikimedia, Takahiro Kyono (Tom Petty), Wikimedia, The Come Up Show (Mac Miller), Wikimedia, Penner (Prince); sidan 19: DEA

FAKTA MAN MÅSTE KÄNNA TILL

Detta häfte ingår i en serie publikationer som ger fakta om marijuana, alkohol, fentanyl, syntetiska droger, ecstasy, kokain, crack-kokain, crystal meth och metamfetamin, inhalationsmedel, heroin, LSD och missbruk av receptbelagda medel. Rustad med denna information kan läsaren fatta ett beslut att leva ett liv utan droger.

För att göra gratis onlinekurser eller komma i kontakt med en Drogfri Värld-avdelning i ditt område, gå till NejTillDroger.se

Stiftelsen för en Drogfri Värld
NejTillDroger.se • info@drugfreeworld.org
(+1) 888 668 63 78 • (+1) 818 952 52 60

Scanna här för att ladda ner det här häftet

© 2025 Foundation for a Drug-Free World. Alla rättigheter förbehållna. Truth About Drugs och Stiftelsen för en Drogfri Värld-logon innehas av och används med tillstånd från Foundation for a Drug-Free World. #S001562 - SWEDISH